

ПРОБЛЕМЪТ ЗА ИЗКЛЮЧВАНЕ НА СЪДРУЖНИК В ООД ПОРАДИ НЕВНАСЯНЕ НА ДЯЛОВА ВНОСКА

Проф.д-р Маргарита Бъчварова
Икономически университет – Варна

THE PROBLEM OF EXCLUDING A PARTNER C LTD DUE TO NON-PAYMENT OF PARTICIPATION

Prof. Margarita Bachvarova
Varna University of Economics

Резюме

Научното изследване е посветено на правото на дружеството с ограничена отговорност да изключи съдружник, поради неизпълнение на основното си задължение да изплати дяловата си вноски в полза на дружеството. На основата на общото учение е направена квалификация на изключването като субективно право принадлежащо на дружеството, което се упражнява при определени от закона предпоставки. Извършен е и анализ на отделните елементи от цялостния динамичен състав за изключване на отделния съдружник, с което отпада и членството му към търговското дружество.

Ключови думи: съдружник, дружество, права.

Abstract

The report raises the problem of the exclusion of a partner as a penalty consequence for culpable neglect of the obligations arising out of the membership. It supports the thesis that exclusion is a subjective right of the company. Exclusion is defined as having a dynamic actual structure, and three major elements thereof have been examined: grounds for exclusion, procedure, and legal consequences of the termination of membership. It has been inferred that the principle for validity of exclusion is a legal guarantee for the freedom of the individual in the relationship between personality and society.

Key words: membership; company; rights.

Doi: <https://doi.org/10.36997/LBCS2020.34>

Въведение

Изключването на съдружника в ООД е тясно обвързано с изпълнение на правата и задълженията му спрямо търговското дружество. Актуалността на проблематиката произтича от формалната процедура, предвидена в ТЗ и неблагоприятните последици, произтичащи от отпадане на членството. Законосъобразното изключване на съдружника е гаранция от една страна за неговите права, а от друга страна – за стабилността на решението на органа, постановил изключване. С оглед на това е и **целта на настоящото изследване** – на основата на нормативния анализ и съдебна практика да отговори на често срещаните проблеми при изключване на съдружника в ООД и да очертае евентуални насоки за бъдещо развитие на законодателството. **Обект на изследването** е нормативната уредба в ТЗ, съотнесима към проблема за изключване на съдружника.

Методологията на изследването включва използването на общи и специфични методи в специализираната теория: нормативен, систематичен, сравнителен анализ, индукция, дедукция.

Изложение

1. Правна характеристика на изключването в ООД

Изключването на съдружника, независимо от вида на търговското дружество, може да се квалифицира като субективно право на дружеството да санкционира отделния член, поради злоупотреба с предоставено от правните норми право на членство или на отделни елементи от него. По **своята правна същност** изключването е динамичен фактически състав и за да бъде извършено законосъобразно е необходимо осъществяването на отделните му елементи при спазване на предвидената от Търговския закон процедура (ТЗ). Относно дружеството с ограничена отговорност (ООД) проблемът налага анализиране на следните съществени обстоятелства за прилагане на изключването: основания, процедура, правни последици за съдружника и дружеството.

Основанията за изключване на съдружника в ООД намират нормативно отражение в текста на чл. 126, ал. 1 от ТЗ. Те са свързани с виновното неизпълнение на отделни конкретни задължения от комплексното право на членство: невнасяне на дела в капитала, неосказване на съдействие за осъществяване дейността на дружеството; неизпълнение на решенията на общото събрание и извършване на действия против интересите на дружеството. По наше мнение, изброяването не е изчерпателно и следователно не налице от правна гледна точка казуистичен списък на конкретните виновни проявни форми, водещи до изключване. Съдружникът може да бъде санкциониран и при наличие на друго противоправно поведение, произтичащо от задълженията му към търговското дружество.

Посочените основания в чл. 126 от ТЗ могат да бъдат квалифицирани в две основни групи, в зависимост от начина на регламентиране: а) законови и б) договорни. Характерно за законовите основания е изричното им посочване в правните норми (чл. 126 ТЗ). С оглед принципа за автономия на волята, установен и в търговските отношения, в дружествения договор съдружниците могат да предвидят и други договорни по вид основания за изключване (Бобатинов и кол. 1998).

В специализираната литература се приема, че не е налице общ фактически състав за сключване на съдружника в ООД. Налице са два отделни състава: по чл. 126, ал.1, т.1 и по чл. 126, ал. 1, т.3, поради което следва да се анализират отделно (Голева, 2013). В настоящото изследване анализът е насочен към предпоставките за изключване на съдружник по реда на чл. 126, ал. 1, т.1 от ТЗ.

1.2. Обща характеристика на изключване на съдружника, поради неплащане на дела си по чл. 126, ал.1 т.1 от ТЗ

Изключването на съдружника, поради неизпълнение на главното задължение да изплати дела си като член в ООД се квалифицира като принудително по вид (Голева, 2000). Правомерността на изключването предполага спазването на предвидената от закона процедура, която **притежава императивен характер**. Тя включва извършването в хронологическа последователност на следните правни действия:

а) неизпълнение на задължението на съдружника да изплати дела си към дружеството; Понятието дял се разглежда със значението на дялова вноска в капитала (Таджер и кол., 2011)

б) предоставяне на допълнителен срок за изпълнението му;

в) писмено уведомление до съдружника от управителя с предупреждение, че след изтичането му съдружникът се счита за изключен. Законодателят е възложил на упра-

вителя като представителен орган на дружеството задължението да предяви претенциите на дружеството спрямо неизправния съдружник. (Цветковска, 2017)

г) бездействие на съдружника и изпълнение на задължението в рамките на допълнителния срок;

д) вписване на решението търговския регистър;

Важен елемент от процедурата по изключването е предупреждаването на съдружника, застрашен от изключване. С него се определя и допълнителен срок за изпълнение, който не може да е по-кратък от един месец. Основната цел е да се коригира поведението му и да има възможност да подготви защитата си против изключването. Във всеки отделен случай се преценява дали на съдружника е осигурено време да реагира и да се защити от изключване, в зависимост от конкретните обстоятелства. Само нарушението на тази императивна норма, дори и при наличие на формирано мнозинство е достатъчно основание за незаконосъобразност на решението на общото събрание (ОС). Определянето на срока е възложено като правомощие на общото събрание на дружеството. Въведената процедура за изключване, уредена в чл. 126 ТЗ, е гаранция срещу произволни действия и е в защита интересите на съдружниците. Писменото предупреждение, за да има значение трябва да бъде изрично и конкретно, ясно и точно да съдържа конкретизация на нарушението. Важен аспект притежава и изискването то да е осъществено лично на съдружника, като способите за това могат да са различни в зависимост от съдебната практика (писмо с обратна разписка, нотариална покана) за доказването на този факт. Срокът се определя от общото събрание на дружеството с мнозинство повече от половината от капитала. В това решение се откроява основната разлика в механизма за изключване на съдружника, поради неплащане на задължението си за дялова вноска. В този случай, върховният орган на дружеството е задължен да постанови решение, с което да предостави допълнителен срок, за разлика от хипотезите в чл. 126, ал.1, т.3, при които подобно решение не се изисква.

Решението за изключване се постановява с квалифицирано мнозинство от $\frac{3}{4}$ от капитала, отразяващо запазените персонални елементи в ООД. Решението е формално по вид. То е писмено с нотариално удостоверяване на подписите и съдържанието, извършени едновременно, освен ако в дружествения договор е предвидена само писмена форма. Спецификата в случая е в отпадането на правото на глас на изключвания съдружник (Бъчварова, 2005). Следователно, притежаваните от него гласове не се пресмятат в изискуемото мнозинство за валидност на решението. Дори и ООД да се състои от двама съдружници няма пречка да се постанови валидно решение за изключване на неизправния съдружник, доколкото гласовете на оставащия съдружник са достатъчни да се формира съответното мнозинство (Колев, 2016). Съдебната ни практика също поддържа правомерността на едновременното изключване на двама съдружници, от които е образувано ООД, когато поотделно гласовете им са достатъчни за да се постанови законосъобразно решение.

Правните последици при изключването се състоят в прекратяване участието на съдружника в дружеството (чл. 125 от ТЗ) и имуществена отговорност за причинените вреди, в резултат на виновното поведение. Само при изключване на съдружника, поради виновно изпълнение на задължението за дялова вноска делът му се кадуцира, по аргумент от чл.126, ал.2 от ТЗ (Бъчварова, 1998; Кацаров, 1990). В този случай съдружникът губи всички права, произтичащи от членството, както и направените до този момент плащания за попълване на дела. При кадуциране на дела на съдружника, задължително се налага да се попълни капитала на ООД посредством намаляване на капитала,

продажба на дела на изключения на трето лице или съразмерно изплащане на дела от оставащите съдружници пропорционално на техните дялове (Герджиков, 2000).

Защитата на членството и законосъобразността на изключването се осъществява по реда на чл. 74 от ТЗ пред окръжния съд (Гьопсалиев, 2001). Съдебното производство е ограничено само досежно спазване на процедурата по свикване и провеждане на събранията с повелителните разпоредби на закона, респективно договора, но не и относно целесъобразността на постановеното решение. Поради наличието на множество основания в закона за прекратяване на членството, в съдебната ни практика са налице казуси, при които върховният орган на дружеството постановява последователно няколко решения за изключване на съдружник, които повдигат и основният проблем относно неговата процесуална легитимация по чл. 74 от ТЗ в съдебния процес за защита на членството (Маданска, 2018).

Въз основа на гореизложеното, могат да се обобщят следните специфики при изключване на съдружника в ООД, поради неплащане на дяловата си вноска в сравнение с процедурата по изключване при другите основания, уредени в чл. 126, ал.3.

За целта, те се систематизират в следната таблица:

Таблица 1

Сравнение в основанията при изключване на съдружник

Изключване по реда на чл.126, ал.1, т.1 от ТЗ	Изключване по реда на чл.126, ал.1, т.3 от ТЗ
1.Основание: неплащане на дължимата вноска в капитала	1. Неизпълнение на други законови или договорни задължения.
2. ОС определя допълнителен срок, в който съдружникът следва да изпълни задължението си.	2. Не се изисква допълнителен срок за изпълнение (Решение, 2020).
3. Съдружникът губи всички права, произтичащи от членството.	3. Имуществените последици се уреждат по реда на чл.125 от ТЗ: въз основа на счетоводен баланс, съставен към края на месеца, предхождащ прекратяване на членството
4. Отразява се върху капитала на ООД	4. Не се отразяват върху капитала на дружеството
5. Предприемане на правни действия за попълване на капитала: намаляване, продажба на дела на трето лице.	5. Не се изискват действия за попълване на капитала.

Източник: Създадено от автора на основа на действащата правна уредба.

С важно практическо значение е определянето на първоначалния момент за прекратяване на членството на изключения съдружник, с оглед на което и отпадат всички негови имуществени и неимуществени права спрямо дружеството. Основните варианти могат да бъдат два: от момента на постановяване на решението на общото събрание или от вписването му в търговския регистър. В този смисъл от значение е разпоредбата на чл. 140 от ТЗ, според който решението за изключване на съдружника има действие от вписването си в търговския регистър. Следва да се има предвид, че във вътрешните отношения между самите съдружници, решението поражда действие от постановяването му. Съгласно и съдебната ни практика, това решение има незабавно действие във

вътрешните отношения, което води до отпадане на качеството съдружник, независимо, че все още не е налице вписване търговския регистър (Маданска, 2018).

По отношение на търговското дружество, изключването на съдружника се отразява върху изискването капиталът да е изцяло записан. При изключване, част от капитала вече не принадлежи на определен субект. За да се съобрази със закона, дружеството следва да постави в ход процедурата по намаляване на капитала или при невъзможност да приеме друго лице като съдружник, респективно съдружниците да поемат пропорционално дела на изключения.

Заключение

Нормативният и теоретичният анализ обосновава като основен извод наличието на специална процедура за изключване на съдружник в ООД, поради неизпълнение на главното си задължение за вноса. Основният аргумент е в правната последица, състояща се в изгубване на членството като единно субективно право и припадащите се от него права. На тази основа, законодателят е уредил сложен фактически състав, по силата на който изключването е извънсъдебно, но с решение на общото събрание, постановено с по-високо квалифицирано мнозинство. Задължителен елемент от процедурата е предоставянето на допълнителен срок за доброволно изпълнение, от което следва, че изключването е крайна санкционна мярка за неизправния съдружник.

Използвана литература

1. Бъчварова, М. (1998). Кадуциране на акции- правни проблеми. Правна мисъл, София, (1), с.92 – 97
2. (Bachvarova, M. (1998) Kadutsirane na aktsii-pravni problem. Pravna missal. Sofiya. (1), str.92-97)
3. Бъчварова, М. Търговско право. (2005). Унив.издателство:Наука и икономика. Варна
4. (Bachvarova, M. (2005) Targovsko parvo. Univ.izdatelstvo:Nauka I iekonomika. Varna)
5. Бобатинов, М., А. Калайджиев. (1998) Коментар на Търговския закон. Феней, с. 48
6. (Bobatinov, M. A. Kalaidjiev. (1998) Komentar na Targovskiya zakon. Feneya, str.48
7. Герджиков, О. (2000) Коментар на ТЗ. Книга втора. Алиена, София.
8. (Gerdjikov, O. (2000) Komentar na TZ. Kniga vtora. Aliena. Sofiya.)
9. Голева, П. (2013) По дискусията по въпроса за изключване на съдружника от дружество с ограничена отговорност. сп. Норма. (6) , стр. 5 – 20
10. (Goleva, P. (2013) Po diskusiyata po vaprosa za izkluchvane na sadrujnika ot drujestvo s ogranichena otgovornost.sp.Norma (1), str. 5-20)
11. Голева, П. 2000. Търговско право. Феней. София. стр-190-191
12. (Goleva, P. (2000) Targovsko parvo. Sofiya.Feneya. str.190-191.)
13. Григоров, Г. (2019). Бележи относно основанието за прекратяване на членство в ООД на основание чл.125, ал.2 от ТЗ.
14. (Grigorov, G. (2019). Belegki odnosno osnovaniето za prakratiyvane na chlenstvo v OOD na osnovanie chl.125, al.2 ot TZ.)
15. Гьопсалиев, Б. (2001) Изключване на съдружник в паритетно ООД и неговата защита. Търговско право, (2) ., стр. 83 – 88
16. (Gyopsaliev, B. (2001). Izkluchvane na sadrujnik v paritetno OOD i negovata zachita. Targovsko parvo. (2) str. 83-88)

17. Колев, Н. (2016). Изключване на съдружник в ООД. София, Сиела. стр.13-20
18. (Kolev,N.(2016). Izkluchvane na sadrujnik v OOD. Sofiyaa Siela, str. 13-20.)
19. Маданска, Н. (2018). Изключване на съдружника в актуалната съдебна практика. <https://www.challengingthelaw.com/targovsko-pravo/izkliuchvaneto-na-sadrujnika/>
20. (Madanska, N. (2018) Izkluchvane na sadrujnik v aktualnata sadebna praktika.)
21. Кацаров, К. (1990). Систематичен курс по българско търговско право. София., стр. 321
22. (Katzarov,K. (1990) Sistematischen kurs po balgarsko targovsko parvo.Sofiya.str. 320)
23. Решение (2020). Решение на Варненски окръжен съд 05.2020. http://46.10.101.63/upload/SAD_AKT/2020/05/15052020/0074d820/56451520.htm
24. (Rechenie (2020). Pechenie na Varnenski okragen sad ot 05.2020.)
25. Таджер, В. О. Герджиков, Г. Стефанов, Т. Бузева.(2011) Капиталови търговски дружества. С., Труд и право.
26. (Tadger,V. O.Gerdgikov.G.Stefanov, T.Buzeva.(2011).Kapitalovi Targovski drugestva.Sofiya. Trud i parvo.)
27. Цветковска, М. Представителна власт на управителя на дружеството с ограничена отговорност. Известия Сп. Икономически университет - Варна, Варна: Наука и икономика, (61), 2017, (4), стр.302 - 314.
28. (Tsvetkovska, М. Predstavitelната vlast na upravatelya na drugestvo s ogranicheна otgovornost. Izvestiya.Sp.Ikonomicheski universitet-Varna.Varna:Nauka I ikonomika.(61) 2017(4), str. 302-314

За контакти: проф.д-р Маргарита Бъчварова
Икономически университет – Варна
e-mail: bachvarova@ue-varna.bg